

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočan(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Dragomir Olujić Oluja: AKCIJA I REAKCIJA '68. je pedeset godina tek

Burne šezdesete, raspad Jugoslavije i jugoslovenski ratovi (3)

Zbog toga je partijsko i državno rukovodstvo osmislilo 1961. „malu“ reformu – decentralizaciju i liberalizaciju ekonomskog sistema, uvelo konvertibilnost dinara i počelo izgradnju „klasičnih“ finansijskih institucija, liberalizaciju uvoza... Ubrzo je pod parolom „uključivanja u međunarodnu podelu rada“ i svetsko tržište, već 1965. osmišljena „velika“ Društvena i privredna reforma – dalja liberalizacija i decentralizacija ekonomskog sistema u pravcu tržišnog poslovanja i izgradnji tržišnih institucija i industrijalizacija oslonjena na prerađivačku industriju i proizvodnju roba široke potrošnje, kao i prilagođavanje samoupravljanja parlamentarnom sistemu, ušlo se u MMF-aranžmane, investicije su prebačene u nadležnost poslovnih banaka, dozvoljena je privatna svojina u formi GG-preduzeća (preduzeća grupe građana), omogućeno lakše otpuštanje radnika (uz prateće smanjivanje radničkih prava), otvorena mogućnost stečaja/bankrota preduzeća, liberalizovan je uvoz do maksimuma a centralizovan priliv deviza, zamrznute su plate... I partijski ideolozi su odradili svoj posao – izmislili su „socijalističku robnu proizvodnju“, „dohodak“ umesto profita, „raspodelu prema radu valorizovanu na tržištu“ i slične mistifikujuće floskule. Rezultat je bio drastičan pad proizvodnje, smanjenje prihoda građana, radikalno socijalno raslojavanje, povećana je korupcija pre svega kroz GG-firme, u kratkom roku otpušteno oko 700.000 radnika od kojih je po sporazumima sa Austrijom, Nemačkom i drugim zapadnim zemljama izvezeno 400.000 radnika i pretvoreno u gastarbajtere... ali stečajevi nisu sprovedeni – otpor radnika je bio prevelik.

Sve to je izazvalo veliko nezadovoljstvo – broj radničkih štrajkova (oko 2.000 godišnje) i učesnika u njima je udvostručen i sve su duže trajali, pronalazeni su različiti načini opstrukcije reformskih mera (beli štrajkovi, povećana bolovanja, nedolazak na posao i slično)...

Nezadovoljstvo se izražavalo i

u filmskoj industriji, u pozorištu, u književnosti... i naravno među mladima, najviše studentima!

Mi nismo kapitalizam imali u neposrednom iskustvu, ali smo mnogo znali o njemu! Postojala je bogata (ne samo marksistička) literatura, što od domaćih autora, što prevedene. Zatim, imali smo po svetu veoma kvalitetne novinare, rado smo po novinama čitali i na radiju slušali njihove izveštaje, slušali smo i strane radio stanice. Onda, bogata i raznovrsna je bila i „svetska“ ponuda filmova, pozorišnih predstava, slikarskih izložbi, susreta sa piscima i drugim umetnicima... o rokenrolu da i ne govorim, pa sportskih utakmica i susreta sa navijačima i razgovora sa njima... I, najzad, o kapitalizmu smo saznavali i iz životnih priča naših gastarbajtera. I, naravno, tako saznavali da je glavni svetski (i naš) problem – radnički problem!

Imali smo po svetu veoma kvalitetne novinare, rado smo po novinama čitali i na radiju slušali njihove izveštaje, slušali smo i strane radio stanice

Stoga, studentski zahtevi nisu bili – ni pre svega, pogotovo ne isključivo – vezani za obrazovanje i njihove uslove života i studija, naprotiv! Posle sukoba studenata iz Studenjaka i milicije 2. juna uveče oko prisustva studenta muzičkom „Karavanu prijateljsva“ i celonoćnih – i institucionalnih, i neformalnih – rasprava, na Beogradskom univerzitetu, odmah nazvanom Crveni univerzitet „Karl Marks“, proglašeni su (ljudi ne znaju ili prečuju kad im se kaže: sedmodnevni štrajk i okupacija fakulteta, formirani su akcioni odbori po fakultetima i na nivou univerziteta, zborovalo se i raspravljalo, organizovale razne druge aktivnosti, pre svega kulturne, gotovo 24 sata dnevno... Stvorena je svojevrsna Republika sloboda. Sve potrebne „službe“ – od snabdeva-

nja hranom i drugim potrepštinama, održavanja prostora, preko informisanja i javnih rasprava, pa do obezbeđenja i „odbrane“ fakulteta – radile su po principu samoorganizovanja. Imali smo, čak, i svoju himnu.

Zahtevi studenata, izraženi u 3 + 4 zahteva, Akcionom programu i Rezoluciji studenata BU, te dokumentima pojedinih fakulteta, bili su – pre svega i pretežno – socijalni: „Dosta korupcije“, „Dole crvena buržoazija“, „Protiv smo pretvaranja društvene svojine u akcionarsku“, „Za smanjivanje socijalnih razlika“, „Likvidirajmo privilegije“, „Za integralno samoupravljanje“, „Efikasnije rešavanje problema nezaposlenosti“, „Studenti – Radnici“... samo su neki od slogana „studentske revolucije“. Posebno mesto su imali zahtevi za „oslobađanjem medija“. Traženo je i kažnjavanje i smenjivanje odgovornih za nasilje nad studentima... Na kraju, zahtevali smo i poboljšavanje uslova rada univerziteta, za studije i studentski život i, posebno, veću prohodnost radničke dece na studije.

Podršku smo dobi(ja)li i od nekih značajni(ji)h političkih institucija, zahvaljujući pre svega časnim ljudima koji su ih vodili, kao što su (bili) profesor dr Žarko Bulajić iz Univerzitetskog komiteta SKJ na BU, Đuro Kovačević, Vladimir Gligorov i/ili Petar Ignjatović iz (saveznog, republičkog i gradskog) Saveza studenata, ali i pojedinaca iz državnog aparata, na primer Svetozara Vukmanovića Tempa i generala dr Gojka Nikoliša (njegovim kolima smo, na primer, odnosili „Student“ u Zagreb i Ljubljano)... „Razumevanje“ je dolazilo iz krugova budućih „liberala“ i delova tadašnje partijske inteligencije!

Centar događanja je bio na Filozofskom fakultetu, u najlepšem dvorištu na svetu, pod lipama, tamo gde je danas (i onda je bio) Rektorat. Mi smo, da tako kažem, fakultet okupirali iznutra, a postojala su i dva spoljna kruga „okupacije“ – jedan je bio kordon milicije, a drugi masa građana koji su dolazili da vide i čuju šta se dešava i kako se protest odvija!

Nastavlja se

Njihovo veličanstvo /drugi deo

Tekst: Jovana Nikolić

Ona jaja koja imaju sreću da prežive preuzima mužjak, jedan među najboljim očevima u životinjskom svetu, i smešta ga pod svoju kožu, u neku vrstu torbe, prekrivenu perjem gde će mu biti toplo. Zima je i nedeljama vlada potpuni mrak. Vetrovi dostižu brzinu od čak 144 kilometara na čas, temperatura je ekstremno niska, pa se grupa očeva ponaša kao jedan ogroman organizam kako bi preživela. Pingvini na krajevima su izloženi vetru pa postepeno zamenjuju mesta tako da niko ne ostaje sve vreme na vetrometini već povremeno prelazi u sredinu. Sve se to dešava jako sporo, energija je dragocena, hladno je a očevi mesecima nisu jeli. Nepažljivom posmatraču može delovati kao da ova dva meseca provode gotovo nepomično pognute glave kao da se mole nekom božanstvu leda da zima bude što blaža. Međutim, oni ovako čuvaju energiju spavajući i do 20 sati dnevno. Avgust je i grupa majki stiže na odredište.

Povratak je veoma bučan, sa mnoštvom različitih glasova i zvukova pa izgleda kao da se čitava kolonija raduje ponovnom susretu. U stvari, carski pingvini jedni druge identifikuju pomoću karakterističnih zvukova i na ovaj način majka pronalazi bez greške svoju porodicu. Carevi koji se žrtvuju ovako žive vekovima. Ali,

dokle će njihovo carstvo trajati? Prema podacima iz 2009. godine, u to vreme je postojalo 595.000 odraslih jedinki u 46 kolonija. Uprkos ovom prilično velikom broju, istraživanje objavljeno u junu ove godine u časopisu Biological Conservation, koje je sproveo Woods Hole Oceanographic Institution, upozorava da se carski pingvin mora proglasiti ugroženom vrstom kako bi opstao. Bez morskog leda nema ni razmnožavanja, a još uvek nije sasvim jasno kako bi izgledale selidbe i da li bi bez teškoća ove ptice uspele da pronađu nova staništa. Usled klimatskih promena, otapanja leda, ali i ribolova, prema matematičkom modelu ovog istraživanja do kraja veka populacija bi mogla da se smanji čak za 99 odsto, pa istraživači upozoravaju da je ovim pticama, prirodno prepuštenim samim sebi, neophodna pomoć koju za početak može da obezbedi formalno mesto na listi ugroženih.

Kraj

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA VODORAVNO: Deminutiv, čudak, Italija, udubine, lirika, oko, oriz, ičija, apologeti, ateromi, Isak, z, Iri, Abisinac, fu, ni, zgoditak, sab, v, kivi, Varadin, alabastar, corak, lora, tuč, temati, Ivanjdan, ranjenik, Danev, Eni Lenoks.